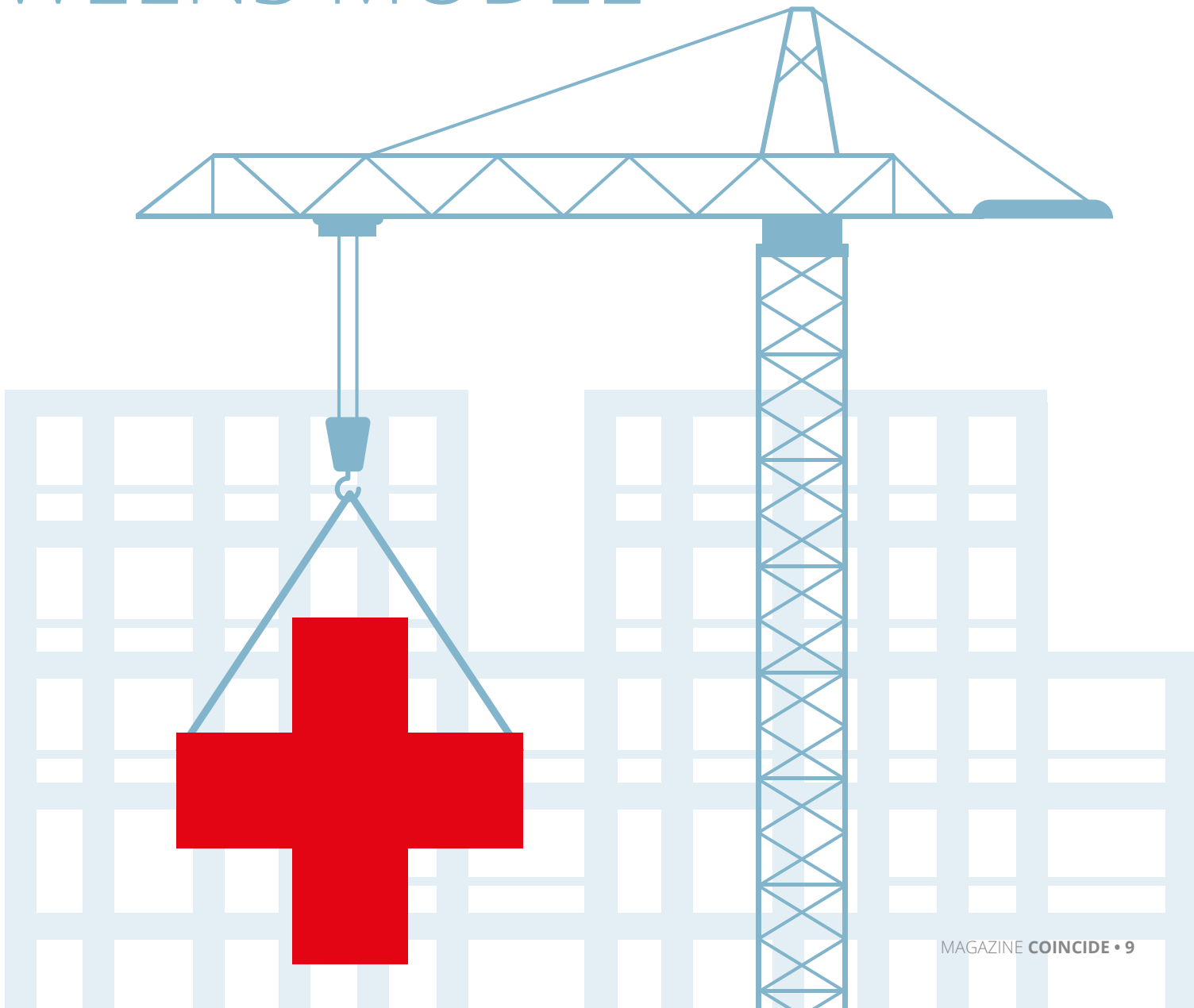

Ronald Schmidt

voorzitter raad van bestuur Cordaan

ZORG EN WELZIJN, EEN NEDERLANDSE CONSTRUCTIEFOUT? LESSEN VAN HET WEENS MODEL

Terwijl Nederland zoekt naar oplossingen om zorg en welzijn beter te verbinden, laat Wenen een verrassend ander voorbeeld zien. Niet de zorg, maar het wonen vormt daar de basis voor welzijn en sociale samenhang. Wat kunnen wij leren van het Weense model – en biedt het ons misschien zelfs een sleutel om twee crisissen tegelijk te bezweren?

Zorg en welzijn, twee handen op één buik?

In het Nederlandse stelsel zijn zorg en welzijn nadrukkelijk met elkaar verbonden. Ze delen een pensioenfonds, zitten samen aan tafel in het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord en via initiatieven als 'welzijn op recept' dringt welzijn zelfs door tot in de spreekkamer van de huisarts.

Tegelijkertijd, met een vastlopende zorgsector door gebrek aan mensen en middelen in het vooruitzicht, wordt er met man en macht gewerkt aan een beweging van zorg naar welzijn. Wat geen zorgvraag is, moet ook geen zorgantwoord krijgen. De oplossing voor het vastlopende zorgstelsel wordt gezocht in welzijn.

Sociaal werkers zijn inmiddels duizend-dingen-doekjes geworden, die hun aandacht moeten verdelen tussen multiprobleemgezinnen, armoedebestrijding, kwetsbare ouderen en mensen met dementie. Maar waar deze beweging op gang komt, ontstaan ook discussies: over financieringsschotten, over de belangen van koepels en aanbieders, en uiteindelijk over "het stelsel" zelf. Deze discussies verlammen de voortgang.

De Weense zorg: alles medisch

Rondlopend in Wenen vallen een paar dingen op. De zorg daar is volledig medisch ingestoken. Er is geen eerste lijn. De emancipatie van de verpleegkundige beroepsgroep is nauwelijks op gang gekomen. Iedere burger heeft

directe toegang tot het ziekenhuis, en er wordt nauwelijks gestuurd op doelmatigheid.

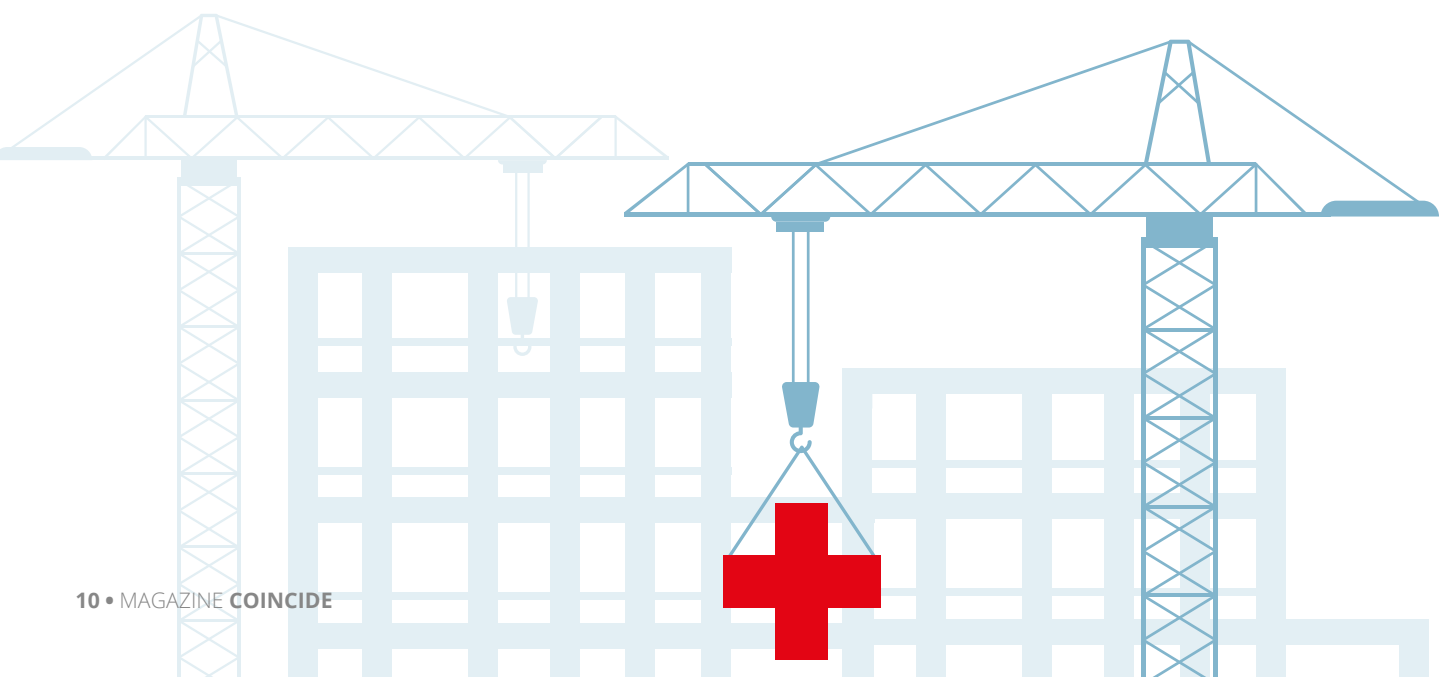
De kosten die hiervoor worden gemaakt zijn vergelijkbaar met die in Nederland, maar met een belangrijk verschil: de kosten voor verpleeghuiszorg worden in Wenen grotendeels door de cliënten zelf betaald en vallen dus buiten de gebruikelijke berekeningen. Kortom: op het gebied van zorg hebben we in Wenen weinig te leren.

Welzijn? Geen taak van de zorg

Interessant is dat als je in Wenen met zorgprofessionals over welzijn spreekt, over een "beweging nach forne" of over een sociale basis, je glazig wordt aangekeken. Daar gaat de zorg niet over en heeft toch niets met zorg te maken? Nee, de aandacht voor welzijn en sociale cohesie wordt niet gevoed vanuit het zorg-denken maar vanuit een heel ander domein!

Welzijnsdenken vanuit wonen

Het denken in welzijnsconcepten is in Wenen al honderd jaar nauw verbonden met wonen. Voor een inwoner van Wenen is een woning van 70m² geen pensioenvoorziening of beleggingsobject. Een goed huis heeft geen tuin, is niet vrijstaand en is geen waarde vermeerderend object, maar een basisvoorziening: kwalitatief goed, betaalbaar en beschikbaar. In Wenen huurt 80% van de inwoners. De huren zijn betaalbaar en is voor iedereen is een woning snel beschikbaar. Geen wooncrisis dus — en daarmee een stevige basis voor welzijn.

Omdat de sociale huur in Wenen beschikbaar is voor iedereen met een netto-inkomen tot 5000 euro per maand, ontstaat er sociaal-economische diversiteit in de wijken. Geen stigma, geen segregatie, maar een natuurlijke neiging tot sociale cohesie.

Wonen en welzijn: hand in hand

Die sociale cohesie wordt daarnaast nog bewust gestimuleerd. Vast onderdeel van de buurt is bijvoorbeeld de functionaris die vanuit de huisvester verantwoordelijk is voor community vorming. Voor aandacht voor die bewoners die het (even) moeilijker hebben. Zodat burgers onderling de ruimte voelen om gezamenlijke zorg en welzijnsinitiatieven te ontplooiën. Niemand noemt het zo, er is geen discussie over het stelsel, geen financieringsschotten, geen organisatiebelangen. Wonen is welzijn en welzijn is wonen.

Een sleutel voor Nederland?

Misschien ligt hier wel een mooie sleutel voor Nederland. We staan voor de uitdaging om een wooncrisis te bezweren. Hoe mooi zou het zijn als we die niet naast de zorgcrisis hebben, maar inzetten als oplossing voor het zorgprobleem? Laat de opvolger van het IZA niet weer een 'Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord' heten. Laten we de overlegtafel voor de wooncrisis benutten voor een 'Aanvullend Woon- en Welzijnsakkoord'.

Stel je voor: de voordelen van het Weense woon en welzijnsmodel, gecombineerd met de doelmatigheid en zinnige zuinigheid van het Nederlandse zorgmodel. Wat een stevige basis zouden we daarmee kunnen leggen voor de komende jaren. ○

*"Wat geen zorgvraag is, moet ook geen
zorgantwoord krijgen."*

